

Jumalolento-, ihmis- ja eläinviitteiset -JA- tekijäjohdokset kalevalaisessa runoudessa

Onni Kangasmäki
Kandidaatintutkielma
Kielten tutkinto-ohjelma (HuK), suomen kieli
Kieli- ja käännöstieteiden laitos
Humanistinen tiedekunta
Turun yliopisto
Marraskuu 2025

Kielten tutkinto-ohjelma, suomen kieli

Onni Kangasmäki

Jumalolento- ihmis- ja eläinviitteiset -jA-tekijäjohdokset kalevalaisessa runoudessa

Sivumäärät: tutkielma 25, liitteet 8

Tutkin kandidaatintutkielmassani -jA-tekijäjohdosten yleisyyttä ja piirteitä muinaissuomalais-karjalaisessa kalevalaisessa runoudessa jumalolentoihin, ihmisiin ja eläimiin viitattatessa historiallisen diskurssintutkimuksen, muoto-opin ja folkloristiikan keinoin. Tarkastelen eritoten sitä, kuinka ja millä tavalla agenttiivisena kukin ryhmä esiintyy -jA-johdosten käytön valossa. Tällä pyrin avaamaan uuden näkökulman muinaissuomalais-karjalaiseen maailmankuvaan ja kalevalaiseen runouteen. Lisäksi tutkin, miten ihmisen yleinen ihmiskeskeisyys vaikuttaa eläimistä puhumiseen aineistossani.

Aineistoni perusteella näistä kolmesta ryhmästä käytetään tekijäjohdoksia selvästi eriävin määrin ja tavoin: ihmisistä eniten, jumalolennoista toiseksi eniten ja eläimistä kaikkein harvimmin. -jA-johdosten tarkoitteilla on selvä sukupuoliero: niitä käytetään huomattavasti enemmän ja merkityksiltään monipuolisemmin miehistä kuin naisista. Eläinviitteiset -jA-johdokset ovat hyvin harvinaisia ja merkityksiltään vain liikkeen kuvaamiseen rajoitettuja.

Jatkotutkimusmahdollisuuksista kolmeksi olennaisimmaksi katson historiallisen diskurssintutkimuksen lisäsoveltamisen kalevalaiseen runouteen, vastaavan tutkimuksen suorittamisen nykyaikaisella korpuksella ja tulosteni esiin tuoman sukupuolieron lisätutinnan.

Avainsanat: diskurssianalyysi, muoto-oppi (kielitiede), kalevalamittaiset runot, polyteismi, kansanrunous, kansanusko, muinaisusko, yliluonnolliset olennot, suomalainen mytologia, runot, eläimet

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
1.1	Tutkimuskysymykset ja hypoteesi	4
1.2	Tausta	5
2	Teoria	7
2.1	Kielitieteellinen teoriapohja: muoto-oppi ja diskurssintutkimus	7
2.2	Folkloristinen teoriapohja: kansanrunouden alkuperä ja aineiston pakanallisuus	9
2.3	Termistö	11
3	Aineisto, sen käsittely ja erittely	12
3.1	Aineiston lähde	12
3.2	Aineiston ja esiintymien valikointiperiaatteet ja käsittely	12
3.3	Ilmarinen, Väinämöinen, Pohjolan emäntä ja karhut jumalolentoina	15
3.4	Jumalolentoviitteiset tekijäjohtokset aineistossani	16
3.5	Ihmisviitteiset tekijäjohtokset aineistossani	18
3.6	Eläinviitteiset tekijäjohtokset aineistossani	21
4	Lopuksi	23
	Tutkimuskirjallisuus	26
	Liitteet	29
	Liite 1. Jumalolentoesiintymissä käytetyt aiheet, toisinnot ja säkeet	29
	Liite 2. Ihmisesiintymissä käytetyt aiheet, toisinnot ja säkeet	32
	Liite 3. Eläin-esiintymissä käytetyt aiheet, toisinnot ja säkeet.	35

1 Johdanto

Tutkielmani käsittelee *-jA*-tekijäjohdosten yleisyyttä ja piirteitä kalevalaisessa runoudessa jumalolentoihin, ihmisiin ja eläimiin viitattaessa ja erityisesti sitä, onko näiden kolmen ryhmän välillä huomionarvoisia eroja näiden seikkojen suhteen – hypoteesini on näin olevan. Aineistonani käytän sitä kalevalaista runoutta, jonka katson periytyvän ajalta ennen suomalais-karjalaisten kääntymistä kristinuskoon: katson tämän tarjoavan mahdollisuuden historiallisen diskurssintutkimuksen harjoittamiseen muinaissuomalais-karjalaisessa¹ yhteydessä – tästä lisää luvussa 1.2.

Tutkimukseni on ensisijaisesti kielitieteellinen ja kielitieteen aloista historiallisen diskurssintutkimuksellinen ja muoto-opillinen, mutta aiheensa ja aineistonsa tähden myös folkloristinen. Palaan tähän luvussa 2.2.

1.1 Tutkimuskysymykset ja hypoteesi

Tutkimuskysymyksiäni on kolme:

- 1) Käytetäänkö *-jA*-johdinta eriävissä määrin ja eriävin tavoin jumalolennoista, ihmisistä ja eläimistä?
- 2) Jos näin, niin millaiseen keskinäiseen järjestykseen nämä kolme ryhmää asettuvat *-jA*-johdosten yleisyyden ja piirteiden suhteen?
- 3) Miten kahden aiemman kysymyksen tulokset ovat selitettävissä?

Hypoteesini on, että *-jA*-johdoksia on jumalolennoista kaikkein eniten, ihmisistä toiseksi eniten ja selvästi vähiten eläimistä. Uskon tässä ilmenevän niin muinaissuomalais-karjalaisen maailmankuvan kuin yleisinhimillisenkin, jossa ihmisellä on taipumus nähdä ihminen – tai jumalolentojen tapauksessa ihmisen kaltainen² – kaikkein agenttiivisimpana³, silloinkin, kun eläin täyttää agenttiivisuuden ehdot (Sealey 2018, 225).

¹ Tarkoitan tällä termillä niitä Suomen niemimaalla ennen kristinuskoon kääntymistä asuneita yhteisöjä, jotka puhuivat itämerensuomalaista kieltä ja joiden kulttuuriin kuului kalevalamittainen runous ja tarusto.

² Joskin jumalolennot näyttävät alkujaan olleen Suomessa eläinhahmoisia: tästä esim. Salo 2012a, 139-140.

³ Agenttiivisuus on lause- ja merkitysosissa subjektin tyypillinen (joskin ei välttämätön) ominaisuus: se tarkoittaa subjektin olevan elollinen, tajunnallinen, tilannetta ohjaava ja määrätietoinen. (esim. Tieteen termipankki 2025). Agentin ja subjektin eroa voi havainnollistaa lauseella *puu kaatuu*, jossa *puu* on subjekti, mutta ei agentti, koska sen kaatuminen ei (hyvin todennäköisesti) ole määrätietoista tai tajunnallista toimintaa.

1.2 Tausta

Kalevalaisen runouden tutkimuksella on pitkä historia. Mikael Agricolan vuoden 1551 lista ”hämäläisten ja karjalaisten” epäjumalista esitteli useat sen keskeisimmistä hahmoista (Haavio 1950, 9), ja modernin, folkloristisen lähestymistavan aiheeseen aloitti viimeistään H.G. Porthan 1760-luvulla teoksellaan *De poësi Fennica* (mt., 17-18) (Salo 2012a, 27). Kalevalan julkaisu vuonna 1835 aiheutti uuden innostuksen aallon aihetta kohtaan (Haavio 1950, 28) (Salo 2012a, 27); tästä syntynyt sittemminen tutkimushistoria on ollut hyvin runsasta ja onnistunutta (Salo 2012a, 27). Tämän edustajista tässä tutkimuksessa lähteinäni toimivat muiden muuassa Martti Haavio (1899-1937), Unto Salo (1928-2019) ja Mr. Frog.

Kalevalaisen runouden merkitys suomen kielen historialle on tunnetusti suuri (esim. Salo 2012a, 26), mutta sen tähänastinen tieteellinen tutkimus on ollut lähinnä folkloristista: kun kielitieteellinen näkökulma on ollut tutkimuksessa mukana, se on ollut lähinnä vain etymologian puitteissa, tapana paikantaa ja ajoittaa runojen ja säkeiden syntyolosuhteet sanastollisin perustein (esim. Haavio 1950, 231 tai Salo 2012a, 253). Mutta fennistiikalla on paljon enemmänkin annettavaa muinaissuomalais-karjalaisen kulttuurin ja sen aineettoman perinnön tutkimukselle kuin vain sanahistoria: kulttuuria tutkittaessa voi tuskin ohittaa kielellisen tutkimuksen tarpeellisuutta, eritoten kun aineisto, runous, on kielellistä. Tältä osin katson tutkimukseni edustavan tuoretta ja tarpeellista näkökulmaa kalevalaiseen runouteen. Ja niin ikään kalevalaisella runoudella on annettavaa fennistiikalle: lähes kahdentuhannen⁴ vuoden ajan kalevalainen runous oli eräs tärkeimmistä suomen kielen käyttöyhteyksistä, ilmaisun kieli taruille, loitsuille, arvoituksille, rivouksille, suruvirsille (Frog 2019c, 29, 42-43) – lähes mille tahansa elämän osa-alueelle. Sen tutkiminen on fennistiikalle aivan yhtä olennaista kuin minkä tahansa muun suomen kielen käyttöyhteyden.

Diskurssintutkimus niin ikään ei ole uusi tieteenala, joskin 70-luvulla alkaneena (Heikkinen 2015, 94) paljon nuorempi, ja ydinkäsitteeltään, diskurssi, ajoittain epäselvästi tai vaihtelevasti määritelty (Solin 2001, 30-32).⁵ Diskurssintutkimusta menneisyyden asiayhteyksiin soveltava historiallinen diskurssintutkimus (engl. *historical discourse analysis*) on 90-luvun puolivälissä Andreas H. Juckerin (1995) ja Laurel J. Brintonin (1996) työn

⁴ Kalevalamitta (jota voisi nimittää myös itämerensuomalaiseksi runomitaksi) on itämerensuomalaisille kielille yhteinen (Frog 2019c, 24), ja näin palautunee ainakin myöhäiskantasuomeen (mahdollisista ajoituksista laajemmin ks. mt., 9). Runoperinne jatkui katkeamattomana paikoittain 1900-luvulle (Salo 2012a, 24).

⁵ Oma diskurssin määritelmäni on ’yhteisön vakiintunut tapa puhua jostain aiheesta’. ’Yhteisöllä’ tarkoitan tässä kahta tai useampaa useampaa ihmistä jotka katsovat kuuluvansa samaan sosiaaliseen ryhmään.

pohjalta syntyneenä (Brinton 2005a, 222) vielä nuorempi, joskin myös vakiintunut (Jucker-Taavitsainen 2010, 4). Omassa tutkimuksessani uutta on historiallisen diskurssintutkimuksen soveltaminen muinaissuomalais-karjalaiseen ja kalevalaiseen yhteyteen.

Tutkielmani tärkeyttä lisää myös se, että sen aineisto pohjautuu monijumalaiseen (eli polyteistiseen) maailmankuvaan. Monijumalaisuus nykyään tuntunee monesta (etenkin Keski-Idässä, Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa) eksoottiselta, mutta tulee huomata, että yksijumalaisuus (eli monoteismi) on ihmiskunnan historian mittakaavassa vielä varsin tuore ilmiö: varhaisin tunnettu sellainen on 500-luvulta eaa (Gnuse 1997, 225), ja monijumalaisuus on tätä, uskonntutkija Jan Assmanin (2004, 17) sanoin, ”aina vanhempi ja [ensisijaisempi]”. Raamatuntutkija Richard Elliott Friedman (2015, 12:07) onkin kutsunut monijumalaisuutta keustonsa puolesta ”kaikkien aikojen menestyksekkäimmäksi uskonnoksi” (Friedman 2015). Kielitieteen on täten nähdäkseni tutkittava kieltä ja kielenkäyttöä myös monijumalaisissa yhteyksissä.

Seuraavassa luvussa esittelen teoriapohjani niin kielitieteen kuin folkloristiikan kannalta ja termistöni.

2 Teoria

Koska tutkimukseni on tieteidenvälinen, sillä on myös useampi kuin yksi teoreettinen pohja – esittelen näistä kunkin tässä luvussa. Näiden lisäksi selitän myös tutkimukselleni tärkeimmät termit.

2.1 Kielitieteellinen teoriapohja: historiallinen diskurssintutkimus, muoto-oppi ja funktionalismi

Tutkimukseni ensisijaisin teoreettinen ja metodologinen pohja on diskurssintutkimus: tällä tarkoitan ajatusta puhetavoista (eli diskursseista) merkityksillisinä, maailmankuvaa ilmaisevina ja rakentavina asioina joita on mahdollista eritellä.

Diskurssintutkimuksen osa-alueista sovellan nimenomaan historiallista diskurssintutkimusta⁶. Laurel J. Brintonin (2015, 224) määrittelemästä historiallisen diskurssintutkimuksen kolmesta sovellustavasta käytän ensimmäistä, eli varsinaista historiallista diskurssintutkimusta (engl. *historical discourse analysis proper*), eli yksinkertaisesti diskurssintutkimusta historialliseen yhteyteen sovellettuna (Brinton 2001, 139). Käsitteellisestä yksinkertaisuudestaan huolimatta tämä sisältää omat haasteensa: diskurssintutkimusta sovelletaan yleensä moderneihin yhteyksiin (esim. Heikkinen 2015, 94 ja Kuiri 2012, 66-67), ja sitä sovellettaessa historialliseen kielenkäyttöön on otettava huomioon myös tutkijan suurempi kulttuurinen ja kielellinen etäisyys aineistoon (Taavitsainen-Jucker 2010, 12)⁷. Tällaisen etäisyyden aiheuttamat haasteet eivät ole uusia kalevalaisen runouden tutkimuksessa: esimerkiksi *sampo*-substantiivin alkuperäinen merkitys taivasta kannattelevana maailmanpylväänä (Salo 2012b, 359) oli jo viikinkiajalla (Kuusi 1949, 355-356) (Haavio 1950, 273-274) nähtävästi unohtunut (Salo 2012b, 361). Otan tämän etäisyyden parhaani mukaan huomioon aineistoani eritellessäni.

Koska tutkimukseni keskittyy *-jA*-tekijäjohdoksiin, se on muoto-oppiin (eli morfologiaan) ja johtamisen käsitteeseen pohjautuva. Keskustelua ja erimielisyyttä taivuttamisen ja johtamisen

⁶ Historiallista diskurssintutkimusta kutsutaan usein myös historialliseksi pragmatiikaksi (engl. *historical pragmatics*) (Brinton (2015, 222); kuten Laurel J. Brinton (mt., 223) huomauttaa, diskurssintutkimuksen ja pragmatiikan tarkka erottelu on haastavaa. Tässä tutkimuksessa käytän ensiksi mainittua termiä painottaakseni tutkimukseni keskittymistä laajempaan diskurssiin yksittäisten puheaktien käytännön seikkojen sijasta.

⁷ Historiallisessa pragmatiikassa on myös puhuttu paljon niin sanotusta 'huonon datan ongelmasta', eli siitä, että kaukaisemmilta historiallisilta kausilta ei ole äänitteitä spontaanista puheesta, jota pragmatiinen erittely yleensä vaatii (Taavitsainen-Jucker 2010, 7). Tämä ei ole nähdäkseni diskurssintutkimukselle ja omalle tutkielmalleni niin suuri ongelma: diskurssit taiteessa ilmaistuina tuskin ovat toissijaisia verrattuna spontaanissa puheessa ilmaistuihin.

erosta on olemassa (Nummila 2011, 74); en katso tarkoituksenmukaiseksi ottaa aiheeseen erikseen kantaa tässä tutkielmassa. Käytänkin VISKin (2025) johtamismääritelmää, eli “tapa muodostaa sanoja toisista sanoista: sanan kantavartaloon liittyä johdin ja näin syntyä kannasta eroava sana”.

-jA on tekijäjohdin: se muodostaa kantasanaa, lähes aina⁸ verbistä, tekijännimen: esimerkiksi *laulaa + -jA > laulaja*. *-jA*:n lisäksi suomessa on tekijäjohtimena myös *-(U)ri*, kuten sanoissa *parturi* tai *apuri*. Lisäksi esimerkiksi Kirsi-Maria Nummila väitöskirjassaan lukee tekijäjohtoksiksi myös partisiipit, kuten *-vA* ja *-nUt* (Nummila 2011, 87)⁹.

Itse VISKin (§ 122) tavoin pidän partisiippeja ensisijaisesti kuitenkin taivutuksina, en johdoksina. Tämän lisäksi aineistossani ei ole (*Ilmarisen* nimeä lukuun ottamatta – tästä lisää luvussa 3.2) lainkaan *-(U)ri*-johdoksia. Tämä ei ole aineiston iän huomioon ottaen yllättävää: siinä missä *-jA* on mahdollisesti jo kantaauralilainen (Korhonen 1981, 316), *-(U)ri* ei ole germaanivaikutusta varhaisempi (Salo 2012a, 355). Tutkimukseni keskittyy näin ollen *-jA*:han.

Mutta keskittyisi siinäkin tapauksessa, että lukisin partisiipit johdoksiksi, sillä kuten VISK (§ 252) mainitsee, eräs ero *-jA*:n ja partisiippien välillä on ensiksi mainitun painotteinen ihmistarkoitteisuus: tämän uskon kertovan siitä, että *-jA*-johdosten tarkoitteet mielletään useammin agenttiivisiksi¹⁰ kuin esimerkiksi *-vA*-partisiippien (tästä lisää luvussa 3.5). Otaksun tämän agenttiivisen eron *-jA*:n ja *-vA*:n välillä sisältyvän myös kielenkäyttäjien yleiseen kielitajuun – että valtaosa kutsuisi esimerkiksi tuulta enemmän *suhisevaksi* kuin *suhisijaksi*¹¹.

Tutkimukseni sivuaa osittain samoja aiheita kuin kuuluisa (Sorlin-Gardelle 2018, 2) elollisuushierarkkian¹² käsite. Tutkimukseni ei kuitenkaan keskity siihen, vaikka sillä onkin

⁸ Mutta toisin kuin esimerkiksi VISKin (§ 252) kuvaus antaa ymmärtää, ei poikkeuksetta: esimerkiksi aineistossani ilmestyy substantiivista johdettu *runoja* (SKVR VII 545:30).

⁹ Vastaavasta käsityksestä ks. myös VISK § 297.

¹⁰ VISK (§ 253) tosin mainitsee myös, että *-jA*-johdoksen tarkoite ei ole aina agenttiivinen (esimerkiksi siikaan viittaaminen kalaverkkoon *takertujana*), mutta tällaiset tapaukset tulkitsisin itse vertauskuvallisiksi, ikään kuin agenttiivistaviksi. VISKin kyseinen pykälä toteaaakin elottomien tarkoitteiden *-jA*-johdoksissa olevan kyse juuri elollistamisesta vertauskuvan kautta.

¹¹ Osin tämän voisi selittää myös sillä, että *-vA* viittaa lähtökohtaisesti väliaikaisempaan toimintaan kuin *-jA* (VISK § 252), muttei nähdäkseni kokonaan: esimerkiksi jatkuvaan toimintaan voisi *-vA*-partisiipilla viitata lauseessa *rannikolla on aina viiltävä tuuli*.

¹² Eli inhimillinen taipumus mieltää ja kielellisesti kuvata asioita ensisijaisesti ihmisen (ja laajemmin elollisemmiksi koettujen) näkökulmasta (Sorlin-Gardelle 2018, 2). Muutakin malleja saman ilmiön kuvaamiseksi on ehdotettu: katso esim. mt., 10-12.

vaikutuksia diskurssiin (Sorlin-Gardelle 2018, 17-18). Syy tälle on, että yksi tarkoiteryhmistäni on jumalolennot, ja elollisuushierarkkian käsitteen soveltaminen heistä käytetyn puheen erittelyyn ei nähdäkseni mahdu kandidaatintutkielmaani.

Tutkimukseni on taustaolettamuksiltaan funktionalistinen: katson kielen olevan olennaisimmiltaan viestinnän väline, ja että kielellisten piirteiden erittelyyn soveltuu parhaiten niiden toimintojen (eli funktioiden) tarkastelu. Tämä teoreettinen viitekehys oikeuttaa niihin johtopäätöksiin, jotka aineistoni pohjalta teen: *-jA:n* toiminto on kuvata tekijällisyyttä (yleensä agenttiivista sellaista): jos sitä käytetään enemmän yhdestä tarkoiteryhmästä kuin toisesta, tämä tarkoittaa, että kielenkäyttäjät haluavat viestiä ensimmäisen tarkoiteryhmän tekijällisyydestä useammin kuin toisen. Minkään yksittäisen kieliopillisen piirteen tutkiminen ei tietenkään voi antaa täyttä kuvaa kielenkäytöstä ja sen eri merkityksistä, mutta tästä epätäydellisyydestä huolimatta tulokseni ovat nähdäkseni merkityksellisiä ja tulkintakelpoisia.

2.2 Folkloristinen teoriapohja: kansanrunouden alkuperä ja aineiston pakanallisuus¹³

Tutkimukseni perusolettamus on, että jokaisen kalevalaisen runon alkuperä on yhden tai useamman runoilijan määrätietoisenä luomuksena ja juoneltaan ynnä muilta luovilta piirteiltään eheänä ajatuksellisena kokonaisuutena – toisin sanoen, runoutena siinä missä lähes mikä tahansa muukin. Tämä saattaa tuntua latteudelta, mutta varsin pitkään kansanrunoutta pidettiin niin Suomessa kuin muualla Euroopassa kokonaisen kansakunnan yhteisenä, lähestulkoon alitajuisena luomuksena, ”kansanhengen” itseilmaisuna (Haavio 1950, 42-44). Elias Lönnrot esimerkiksi totesi, että ”Kansanrunoja – ei tehdä, vaan ne tekeytyvät itsestänsä, syntyvät, kasvavat ja muodostuvat – ilman erityisettä tekijän huoletta.” (mt., 43). Hän myös käytti kansanrunouden ja niin kutsutun taiderrunouden tuotoksista eri nimityksiä: vain jälkimmäinen oli *työ*, sillä ensiksi mainittu oli *ilmauma* (mt., 44).

Tällaisen käsityksen torjui jo E.N. Setälä, ja häntä myöhemmin ja laajemmin Martti Haavio (Haavio 1950, 45, 47-57). Unto Salo (2012b, 301) myös ilmaisi asian nähdäkseni osuvasti ja kauniisti puhuessaan Kanteleen soitto-aihelmasta¹⁴: ”– ”Kansa” ei Väinämöisen soittosäkeitä

¹³ Käytän tässä sanaa ”pakana” neutraalisävyisesti. Mainittakoon myös, että ”pakanallisen” ja ”kristillisen” maailmankuvan tarkan erottelun totuudenmukaisuudesta ja mielekkyydestä on eri mielipiteitä: ks. esim. Frog 2021t, 37.

¹⁴ Käytän tässä tutkimuksessa Suomen kansan vanhojen runojen (SKVR) verkkoversion aiheanimiä.

muotoillut, ne runoili joku meille tuntematon lahjakas laulaja – Kansa säilytti hänen säkeensä, miten parhaiten kykeni.” Yhdyn tähän kantaan¹⁵.

Koska tutkimukseni pohjaa aineistoon, jonka voi perustellusti väittää periytyvän esikristilliseltä ajalta, mutta johon on usein liittynyt kristillisiä piirteitä, katson suotavaksi havainnollistaa, miten näiden kristittyjen piirteiden läsnäolo ei itsessään tee aineistostani tutkimukselleni kelvotonta. Tähän sopii hyvin aineistoni SKVR VII1 549¹⁶:n säkeet 5-10 ja 23-25:

(1) Mistä tuohon kansi pandas¹⁷?

Kauhehen kalasen luissa.

Mistä tuohon tapit pandas?

Ison hauin hambahissa.

Mistäs tuohon kielet pandas?

Hiien ämmän hiuksissa.

--

Suo sorahti, moa järähti,

Kangas vastahan kajahti,

Jeesuksen syän särähti.

Kaarle Krohnin (1932, 118-119) tutkimuksen mukaan säkeet 5-10 eivät iältään ole edes suomalais-karjalaista alkuperää, vaan itämerensuomalaista: toisin sanoen, ajalta ennen nykyisen Suomen ja Viron kielten ja kulttuurien erkaantumista. Taltioinnin viimeinen säe sen sijaan on tietysti paljon myöhäisempi kristillinen lisä. Mutta tämä lisä ei kuitenkaan hälvennä tai muuta muita, vanhempia säkeitä: ja näin tutkimukseni on ylipäätään toteutettavissa, silloinkin kun runotaltiointiin sisältyy kristillistä materiaalia. Kuten Frog & Stepanova (2022, 391) ovat lisäksi todenneet, kalevalainen tarusto ei ole luonteeltaan olennaisen kristillistä materiaalia joka säilyttää jälkiä pakanallisesta uskonnosta, vaan pakanallista materiaalia johon on sulautunut kristillistä ainesta; Länsi-Eurooppaan verrattuna tällainen esikristillisen uskonnon säilyvyys on hyvin epätavallista (Frog 2021, 41).

¹⁵ Vaikka asia olisikin toisin ja yksittäisistä runoilijoista ei voisi puhua, tämä ei nähdäkseni muuttaisi tutkimustani tai sen toteutettavuutta: runomateriaalin sisältämät diskurssit olisivat yhä löydettävissä ja eriteltävissä.

¹⁶ Käytän tässä tutkimuksessa SKVR:n verkkoversion runotaltiointien nimiä ja säenumeroitua.

¹⁷ Esimerkeissäni esiintyvien säkeiden kirjoitusasu on SKVR:n verkkoversion mukainen.

2.3 Termistö

Tutkimukseni sisältää kolme pääasiallista termiä joiden katson hyötyvän erillisestä määrittelystä:

Diskurssi: Kuten luvussa 1.2 mainitsen, diskurssin määrittelemisessä on ajoittain puutteita. Oma määritelmäni on 'yhteisön vakiintunut tapa puhua jostain aiheesta'. 'Yhteisöllä' tarkoitan tässä kahta tai useampaa useampaa ihmistä jotka katsovat kuuluvansa samaan sosiaaliseen ryhmään.

(Muinais)suomalais-karjalainen: ne Suomen niemimaalla ennen kristinuskoon kääntymistä asuneet yhteisöt jotka puhuivat itämerensuomalaista kieltä ja joiden kulttuuriin kuului kalevalamittainen runous ja tarusto. Nimitys on epäajanmukainen – nämä yhteisöt varmasti eivät itse olisi käyttäneet sitä itsestään – mutta kuvaavuudessaan ja suhteellisessa lyhykäisyydessään tähän tutkimukseen sopiva.

Jumalolento: älyllinen olento jolla on yli-inhimillisiä ominaisuuksia. "Yli-inhimillinen" ei tässä yhteydessä ole sama kuin yliluonnollinen: esimerkiksi tietäjillä, muinaissuomalais-karjalaisten "rituaaliasiantuntijoilla" kuten Frog & Stepanova (2022, 404-405) sanovat, oli nykytieteen näkökulmasta yliluonnollisia kykyjä, mutta he olivat kuitenkin ihmisiä. Olen myös tarkoituksellisesti käyttänyt väljempää ja laajempaa termiä *jumalolento jumalan* sijaan. Syy tähän on, että kuten Unto Salo (1997b, 149-151, 209-211) totesi, termiä *jumala* käytetään alkuperäisessä runoudessa säännöllisesti vain¹⁸ Ilmarinen-Ukosta¹⁹, vaikka sittemmin, kääntymyksenjälkeinen kulttuuri niin Agricolasta tämänhetkiseen suomenkieliseen Wikipediaan (2025) käyttää termiä useasta muustakin suomalais-karjalaisen taruston hahmosta²⁰. Syynä kahdeksi viimeiseksi mainitulle lienevät ulkomaalaiset, erintoten kreikkalais-roomalaisen antiikin (Salo 2012a, 27) mallit.

¹⁸ Seikat kuten termi *jumalisto*, joka esiintyy esimerkiksi Päivölän pitojen toisinoissa (kuten omassa aineistossani SKVR VIII 785:22), ja Ilmarinen-Ukon arvonimi *ylijumala*, joka tuntuisi tarkoittavan muitakin *jumalia* olevan olemassa, tuovat toki oman monimutkaisuutensa aiheeseen, mutta näiden tulkinta ylittää tämän tutkimuksen rajat.

¹⁹ "Ilmarinen-Ukosta" luvussa 3.3.

²⁰ Joskin ainakin E.N. Setälä käytti aiheesta puhuessaan myös termiä *jumaluusolento* (Haavio 1950, 33 < Setälä 1913).

3 Aineisto, sen käsittely ja erittely

Tässä luvussa esittelen aineistoni ja ne tulokset, jotka sen pohjalta sain. Aloitan esittelemällä aineistoni lähteen ja valikointiperiaatteet, jonka jälkeen siirryn tulosten esittelyyn ja erittelyyn.

3.1 Aineiston lähde

Tutkimukseni kaikkien runotoisintojen lähde on Suomen kansan vanhojen runojen (eli SKVR:n) verkkotietokanta.

Niin ikään kaikki tutkimuksessa esiintyvät toisintojen nimet, säeluvut, aineistositaattien kirjoitusasut²¹ ja sisällöt ovat SKVR:n verkkoversion mukaisia siinä muodossa, jossa ne ovat vuoden 2025 marraskuussa. Myös eri aiheisiin (kuten esimerkiksi Kilpalaulanta, Metsälle lähtiessä tai Tautien synty) viitattaessa käytän SKVR:n verkkoversion nimityksiä.

3.2 Aineiston ja esiintymien valikointiperiaatteet ja käsittely

Taatakseni aineiston riittävän laajuuden, valitsin kunkin tarkoiteryhmän kohdalla kahdeksan eri aihealmaa, joista kustakin valitsin viisi toisintoa²². Toisinnot valitsin summassa, mutta kuitenkin siten, että ne (mahdollisuuksien mukaan) olivat eri paikkakunnilta ja että kussakin oli vähintään kolme käsiteltävän tarkoiteryhmän esiintymää²³. Aineiston monipuolisuuteen pyrkiessäni käytin kutakin toisintoa vain kerran, vaikka usein sama toisinto olisi soveltunut useamman kuin yhden tarkoiteryhmän tarkisteluun: esimerkiksi Kilpalaulanta-aiheilmassa esiintyy niin ihmisiä, eläimiä kuin jumalolentokin. Kustakin tarkoiteryhmästä on siis 40 toisintoa, ja aineistoni koostuu yhteensä 120:stä toisinnosta.

Yhdessä toisinnossa on hyvin usein useamman kuin yhden aihealman säkeitä. Kuitenkin, kuten luvussa 2.2 selitän, tutkimukseni lähtökohta on kalevalaisten runojen olleen alkujaan yksittäisiä, tarkoituksenmukaisia luomuksia ja ajatuksellisia kokonaisuuksia, ei “kansallisen

²¹ Joskin erinäiset käsikirjoitukselliset piirteet (kuten hakasulut ja alaviitteet) olen jättänyt kopioimatta.

²² Eläinten kohdalla Nuotalla-aiheilmasta en löytänyt kuin kolme ehtoni täyttävää toisintoa; puuttuvat kaksi korvasin kahdella Kalervo ja Untamon toisinnolla.

²³ Eläinten kohdalla, johtuen sopivan materiaalin suhteellisesta vähäisyydestä, totesin hyväksyttäväksi madaltaa vähittäisvaatimuksen kahteen esintymään; tästä huolimatta valtaosassa eläintoisinnostakin on vähintään kolme esiintymää, ja usein enemmänkin (tarkat luvut ovat liitteessä 3).

hengen” synnyttämiä aiheiden sikermiä. Näin ollen, päästäkseni niin lähelle alkuperäisen runoilijan – diskursiivisesti merkityksellisiä – kielellisiä valintoja kuin mahdollista, olen kunkin toisinnon kohdalla käyttänyt vain yhden aiheelman²⁴ materiaalia kerrallaan. Esimerkiksi aineistoni SKVR II 58 a) sisältää niin Väinämöisen ammunnan kuin Sammon ryöstön, mutta olen siitä etsinyt esiintymiä vain Sammon ryöstö-osiosta.

Toisinnot valittuani etsin kustakin kaikki tutkittavan tarkoiteryhmän esiintymät. Olen lukenut esiintymäksi nominaali-²⁵ tai adjektiivilausekkeen, jolla viitataan kyseisen tarkoiteryhmän edustajaan – eli lausekkeen, jossa nähdäkseni on ollut mahdollisuus viitata tarkoiteryhmän edustajaan tekijäjohdoksella. Niitä lausekkeitä joiden tarkoite ei ole nähdäkseni yksiselitteisesti kuulunut tutkittavaan tarkoiteryhmään en ole lukenut esiintymiksi. Esimerkiksi toisinnon SKVR VII 766 Lemminkäisen virren säkeissä 1-4 ei ole nähdäkseni selkeää, mihin tarkoiteryhmistäni Päivölän pitoihin matkustavat kuuluvat:

(2) Kutsui rujot, kutsui rammat,
Kutsun verisokiet,
Sokiet venolla soui,
Rammat ajo ratsahiston.

Koska aineistonani toimii mitallinen runous, siis tarkasti muotoiltu kielellisen toiminnan muoto jonka päämäärät ovat vähintään yhtä esteettisiä kuin puhtaan viestinnällisiä, on tutkimukselleni nähdäkseni välttämätöntä ottaa nämä mitalliset ja esteettiset seikat huomioon esiintymiä valitessani. Olen tehnyt näin seuraavilla tavoilla:

1) Olen lukenut kahden säkeen parit vain yhdeksi esiintymäksi, sillä kalevalamitalle ominainen toisto, jossa toistosäe usein rinnastaa ensisäkeen kieliopillista muotoa (Frog 2019c, 27), muutoin nähdäkseni vääristäisi tuloksia: sillä jos ensisäkeessä on tai ei ole tekijäjohdosta, tekijäjohdoksen läsnä- tai poissaoloa sen toistosäkeessä ei voi nähdäkseni pitää itsenäisenä ilmiönä, eikä tällöin ole kyseessä diskursiivisesti merkityksellinen piirre. Tästä toistuvuudesta havainnollistavaksi esimerkiksi mainitsen aineistoni toisinnon SKVR II 220 b):n Lemminkäisen virren säkeet 180-187:

²⁴ Vaikkakin esimerkiksi Sammon taonta ja Sammon ryöstö-aihelmat ovat jo viikinkiajalla kuuluneet yhteen (Kuusi 1949, 355-356).

²⁵ Eli joko substantiivin määritteineen tai pronominin (Tieteen termipankki 2025).

(3) "Tekköäs sija vierahalla,
 Vierahalla tullehella,
 Soajalla kageävällä,
 Pedäjäizen penkin peähä,
 Rahin raudazen nenähä,
 Oven suuhu, orren alla,
 Kahen kattilan välillä,
 3:n koukun keändimellä."

2) En ole ottanut alkusointua²⁶ huomioon esiintymien valinnassa – toisin sanoen, en ole hyväksynyt tai hylännyt esiintymää sen nojalla, että tekijäjohdoksen läsnäolo tai puute olisi selitettävissä alkusoinnun tavoittelulla. Alkusointu on osa kalevalamittaa, mutta ei mitallisesti säänneltyä (Frog 2019c, 26), ja joka tapauksessa pidän hyvin epätodennäköisenä, että runoilija olisi alkusoinnun tähden lisännyt tai jättänyt pois tekijäjohdoksen.

3) Aineistossani esiintyy ajoittain kaavamaisuutta – esimerkiksi SKVR II 298 b):10-45 Väinämöisen ja talojen asukkaiden väliset vuoropuhelut joissa tismalleen sama kysymys ja vastaus toistuu useaan otteeseen. Koska tällöin tekijäjohdoksen läsnä- tai poissaolo on nähdäkseni selitettävissä esteettisin, ei diskursiivisin perustein, olen tällaisissa tapauksissa laskenut esiintymäksi vain ne, jotka sisältyvät kaavan ensi-ilmentymään – esimerkiksi yllämainitussa runossa olen lukenut esiintymäksi säkeet 9-22, mutta en 24-36. Kaavaksi olen lukenut täysin saman rakenteen kolmen peräkkäisen ilmentymän.

Kerättyäni aineiston laskin kunkin tarkoiteryhmän kohdalla esiintymien yhteismäärän ja sen jälkeen tekijäjohdosten määrän. Tämän jälkeen laskin kunkin tarkoiteryhmän kohdalla tekijäjohdosten prosenttiosuuden kaikista ryhmän esiintymistä. Koska kyseessä on prosenttiluku, eli esiintymien määrään suhteutettu luku, tarkoiteryhmien esiintymien selvästi eroavat määrät - jumalolennoista 291, ihmisistä 444 ja eläimistä 153 - eivät nähdäkseni vääristä tuloksia, ja ne ovat vertailtavissa.

Kuten luvussa 2.1 mainitsen, aineistooni sisältyy yksi *-(U)ri*-johdos: Ilmarisen nimessä, *ilma + ri + nen* (Salo 2012a, 249). Koska keskityn *-jA*-tekijäjohdoksiin, ja koska kyseessä on

²⁶ Alkusointu on usean peräkkäisen sanan alkaminen samalla äänneellä (ks. esim. Tieteen termipankki 2025): esimerkiksi oman aineistoni "kuulin kuuttaren kutovan" (SKVR VIII 219:1).

henkilönimen osa eikä itsenäinen tekijäjohdos, en ole lukenut tätä tekijäjohdosesiintymäksi tutkimukseni puitteissa.

3.3 Ilmarinen, Väinämöinen, Pohjolan emäntä ja karhut jumalolentoina

Koska toiveeni on tästä tutkimuksesta olevan hyötyä myös folkloristiikalle, ja selventääkseni esiintymien valikointiperiaatteitani, katson tarkoituksenmukaiseksi, ennen kuin siirryn tulosteni esittelyyn ja erittelyyn, selostaa lyhyesti syyni Ilmarisen, Väinämöisen, Pohjolan emännän ja karhujen luokitteluun jumalolennoiksi.

Kuten esimerkiksi Unto Salo on todennut, Ilmarinen oli alkujansa se jumala, johon nykyäänkin viitataan Ukkona (2012a, 362): *Ukko* (sanan ensisijaisessa merkityksessä, siis ’vanha mies’) oli alun perin kiertoilmaus, jota käytettiin kun haluttiin olla tarpeetta mainitsematta ylijumalan nimeä (mt., 363). Ajan myötä kiertoilmaus vakiintui kuitenkin siihen asteeseen, että Ilmarinen ja Ukko alettiin käsittää eri henkilöiksi, ja Ilmarisesta tuli inhimillisempi seppä (mt., 249), jona hän Kalevalassakin esiintyy. Mutta seppä-Ilmarisellakin oli jumalaisia piirteitä: tästä kertoo esimerkiksi oman aineistoni SKVR II 97:160, jossa hän on yhä ”taivaan takoja”, ja hänen arvonimensä *takaja iänikuinen*. Näin ollen olen lukenut hänet jumalolennoksi, en ihmiseksi. Käytän nimitystä *Ilmarinen-Ukko* silloin, kun katson jonkin seikan koskevan sekä Ilmarista että Ukkoa (nimitys, mainittakoon, on omani).

Väinämöisen olemus ihmisenä tai jumalana oli yksi suomalaisen folkloristiikan pisimmistä kiistoista (Haavio 1950, luku 1). Tässä riittää kuitenkin sanoa kuuluvani niihin, jotka lukevat hänet jumalolennoksi: kuten esimerkiksi Unto Salo (2012a, 305-306) ja häntä ennen E.N. Setälä (Haavio 1950, 33 < Setälä 1913) ja Kaarle Krohn²⁷ (Haavio 1950, 32-33 < Krohn 1903) totesivat, hän sai alkunsa vesijumaluutena, josta myöhemmin kehittyi yhä jumalainen *tietäjä iänikuinen*, ja tällaiseksi hänet tässäkin tutkimuksessa luen.

Pohjolan emännän olen lukenut myös jumalolennoksi. Hänen tarustollinen roolinsa esimerkiksi tautien ja vaivojen synnyttäjänä (omassa aineistossani esimerkiksi SKVR XII2 5419), tai hänen kykynsä muuttua armeijaa kannattelevaksi lintuhirviöksi Sammon ryöstössä (kuten esimerkiksi oman aineistoni SKVR VIII 686 a:81-86) tekee tulkinnasta mielestäni varsin selkeän. Pohjolan väen yleensä olen kuitenkin tulkinnut ihmisiksi: kuten Uno Harva,

²⁷ Joskin hän sittemmin muutti mieltään (Krohn 1918a, 34, 37).

(Salo 2012c, 184)²⁸ katson kalevalaisen taruston Pohjolassa olevan vähintään osittain kyse muinaissuomalais-karjalaisten eksotisoidusta saamelaiskuvasta, ja että alkuperäiset runoilijat olisivat näin mieltäneet Pohjolan väen ihmisiksi, eivät jumalolennoiksi²⁹.

Karhunpalvonta on Suomessa hyvin tunnettua ja tutkittua (Salo 2012b, 45-46); sitä on harjoitettu koko pohjoiseuraasiassakin (Antonello 2013, 8). Karhut ovat näin vähintään välitapaus eläinten ja jumalolentojen luokkien välillä, ja en ole ottanut karhuja mukaan eläinesiiintymiä kerätessäni. Mainitsen tämän enemmän teoreettisena kuin käytännön seikkana: jumalolentoesiintymissäni ei ole karhuja, ja eläinesiiintymissäkin karhuja mainitaan hyvin harvoin (mahdollisesti syystäkin, kun ottaa huomioon karhun mainitsemiseen liittyneen tabun (Salo 2012b, 41-42)), joten toisin menettely ei olisi merkittävästi vaikuttanut tuloksiin.

Seuraavassa kolmessa alaluvussa käsittelem tutkimukseni kolme tarkoiteryhmää – jumalolennot, ihmiset ja eläimet – ja esittelen tekijäjohdosten määrän ja piirteet kunkin kohdalla.

3.4 Jumalolentoviitteiset tekijäjohdokset aineistossani

Aineistooni sisältyy 291 ehtoni täyttävää jumalolentoesiintymää; näistä 21 sisälsivät tekijäjohdoksia; jumalolentoesiintymistä tekijäjohdoksia on siis 7%³⁰.

Aineistossani jumalolennoista käytetään tekijäjohdoksia *takoja* (5), *valehtelija* (2), *katsoja* (2), *laulaja* (2), *tutisija* (2), *haastelija*³¹ (1), *hallitsija* (1), *herkyyttäjä*³² (1), *istuja* (1), *kehrääjä* (1), *kutoja* (1), *kutsuja* (1), *kääntelijä* (1), *luistaja* (1), *olija* (1), *ottaja* (1), *pitäjä* (1), *puhuja* (1), *sanoja* (1) ja *vedättäjä*³³ (1)³⁴.

²⁸ Joskin niin hän kuin esimerkiksi Unto Salo (2012c, 100) uskoi Pohjolan olleen ensisijaisesti sama asia kuin Tuonela tai Manala ja siihen liitettyjen lappimielikuvien myöhempiä ja toissijaisia (Harva 1948, 51).

²⁹ Kalevalaisten runojen saamelaiskuvasta lyhyesti myös teoksissa Salo 2012a, 17 ja Salo 2012c, 184, 186.

³⁰ Tämä ja vastaavat prosenttiluvut ihmisten ja eläinten kohdalla ovat lähimpään kokonaislukuun pyöristettyjä.

³¹ Merkityksessä 'puhua' (SKVR XIII 3579:32-33).

³² En ole löytänyt sanaa mistään sanakirjasta, mutta asiayhteyden (SKVR III 564:31-32) mukaan otaksun kyseessä olevan jonkinlainen tekstiilityöhön liittyvä toiminta.

³³ Nähtävästi merkityksessä 'vetää' (SKVR IV3 4029:13-16, 35-38, 55-58).

³⁴ Tämä ja vastaavat listat ihmisten ja eläinten kohdalla sisältävät kaikki aineistoni tekijäjohdokset, nekin, jotka olen lukenut (luvussa 3.2 käsittelemiäni perusteina) yhdeksi tekijäjohdosesiintymäksi kahden sijasta. Selvyyden vuoksi käytän näissä listoissa nyky-yleiskielisiä muotoja, silloinkin, kun aineistossa muoto on tästä eroava.

Jumalolennoista käytettävissä tekijäjohdoksissa ilmenee niiden painottuneisuus äylliseen toimintaan: kaikki paitsi kuusi – *katsoja, tutisija, kääntelijä, olija, ottaja ja pitäjä* – viittaavat toimintaan, joka edellyttää vähintään inhimillistä älyä.

Jumalolentoihin viittaavat tekijäjohdokset ovat ylivoimaisesti miesviitteisiä: jokainen yllä mainittu tekijäjohdos viittaa mieheen paitsi *herkyttäjä* Kuuttaren tyttärestä (SKVR III 564:31-32) ja *kehrääjä* Tuonelan neidoista (SKVR II 352:24-25), jotka molemmat ovat nähtävästi tekstiilityöhön viittaavia. Osittain tämä selittyy sillä, että aineistossani (kuten kalevalaisessa epiikassa yleensäkin) päähenkilönä tai päähenkilöinä on lähes aina mies tai miehiä, mutta ei kokonaan: esimerkiksi tutkimissani Sammon taonta- ja Sammon ryöstötoisinnoissa ei Pohjolan emännästä hänen juonellisesta keskeisyydestään huolimatta käytetä kertaakaan tekijäjohdosta.

Takojan yleisyys selittyy (kuten arvata saattaa) Ilmarisella. Iso osa aineistoni tekijäjohdoksista viittaakin nimenomaan Ilmarinen-Ukkoon: ilmarinen-ukkoviihteisiä - *takoja, katsoja, haastelija, hallitsija, pitäjä ja puhuja* - on 11/28, eli 39%. Tämän voisi osittain selittää Ilmarinen-Ukon verrattaisella yleisyydellä kalevalaisessa runoudessa, mutta jälleen vain osittain, sillä niinkin keskeinen hahmo kuin Väinämöinen jää hänelle toiseksi aineistossani: häneen viittavia – *valehtelija, laulaja, tutisija, istuja, kääntelijä, olija ja sanoja* – on yhteensä 10/28, eli 35%. Tässä saattaa näkyä ylijumalan agentiivisuus diskurssissa: lienee hyvin mahdollista, että se jumala, joka nähtiin suurimmaksi kaikista (Salo 2012a, 373), ja jonka vallassa oli tärkein elinkeino, eli viljely (mt., 376) (Harva 1948, 74), nähtiin erityisen toiminnallisena ja aktiivisena tekijänä maailmassa, sillä juuri hänen toimintansa vaikutti ihmisten elämään niin vahvasti. Ja vaikken olekaan lukenut sitä esiintymäksi, on mielestäni Ilmarisen nimeen sisältyvä *-(U)ri*-tekijäjohdos tutkimukseni kannalta merkityksellinen piirre: jo hänen nimensä kertoo hänen agentiivisuudestaan.

Niin ikään on huomionarvoista Ilmarinen-Ukosta käytettyjen johdosten myönteinen sävy: *haastelija* ja *puhuj*a viittaavat molemmat suulliseen, kielelliseen toimintaan, jolla oli muinaissuomalais-karjalaisessa yhteiskunnassa suuri arvo³⁵; *takoja* viittaa sepäntyöhön, ja kun sana *seppä* alun perin tarkoitti 'taitavaa' (Suomen etymologinen sanakirja, 2025), on mahdollista, että seppyyteen liityi arvostus vielä myöhemminkin – etenkin kun hänen

³⁵ Kuten runolauluperinne ja ”sanojen” jatkuva keskeisyys kalevalaisessa runoudessa (Haavio 1950, 132, 135, 307; ks. myös kalevalaista 'runoutta runoudesta', Haavio 1992, 275-291) (Esim. oman aineistoni SKVR II 380:4-8, SKVR II 169:14, 38 ja SKVR I2 718:129) todistavat.

taonnoistaan suurin, taivas, oli koko maailmankaikkeuden ylläpitäjä (Salo 2012a, 247-249); ja *pitäjä* ja *hallitsija* viittaavat siihen, miten hän on “pilvien pitäjä, hattaroiden hallitsija” (SKVR I4 2461:1-4). Vain *katsoja* on sävyiltään neutraali. Jälleen Väinämöiseen verraten, Väinämöisestä käytettävät tekijännimet ovat sävyiltään paljon kirjavampia – itse asiassa aineistossani vain *laulajaa* voisi nimittää sävyiltään myönteiseksi (kun ottaa huomioon laulamisen arvon muinaissuomalais-karjalaisessa kulttuurissa³⁶), joskin esimerkiksi *valehtelijaksi* (SKVR I1 364:27-29) ja *tutisijaksi* (SKVR I1 156:73-78) häntä nimittävät hänen vastustajansa, ei kertoja. Vaikuttaa siis siltä, että Ilmarinen-Ukosta ei vain käytetä huomattavan paljon tekijäjohdoksia, vaan että ne ovat myös selvän myönteisiä sävyiltänsä. Tämäkin mielestäni on selitettävissä ylijumalan asemalla ihmisten maailmankuvassa – otaksun, että vastaaviin tuloksiin päästäisiin, jos tutkittaisiin millaisia tekijäjohdoksia esimerkiksi abrahamilaiset³⁷ käyttävät Jumalasta.

3.5 Ihmisviitteiset tekijäjohdokset aineistossani

Aineistooni sisältyy 444 ehtoni täyttävää ihmisesiintymää; näistä 64 sisälsivät tekijäjohdoksia; ihmisesiintymistä tekijäjohdoksia on siis 14%.

Aineistossani ihmisistä käytetään tekijäjohdoksia *tukkija* (19), *kantaja* (18), *tuntija* (7), *tietäjä* (6), *salpaaja* (5), *sortaja*³⁸ (5), *sulkija* (5), *ampuja* (3), *alentaja* (2), *antaja* (2), *hoitaja* (2), *imettäjä* (2), *katsoja* (2), *kolkuttaja* (2), *kävijä* (2), *lonkauttaja*³⁹ (2), *pyytäjä* (2), *riisuja* (2), *saaja* (2), *valitsija* (2), *etsijä* (1), *haltija* (1), *kaataja* (1), *olija* (1), *ottaja* (1), *puistaja* (1) ja *siirtäjä* (1).

Hypoteesini ei tältä osin pitänyt paikkaansa: aineistoni perusteella tekijäjohdokset ovat kaksi kertaa yleisempiä ihmis- (14%) kuin jumalolentoviitteisenä (7%).

Olin kuitenkin oikeassa, että näiden kahden tarkoiteryhmän välillä on selvä ero. On mahdollista tässä näkyvän esimerkiksi luvussa 1.1 mainitsemani ihmisen kielellinen ihmiskeskeisyys: ihminen esiintyy puheessa kaikista agenttiivisimpana, jopa verrattuna

³⁶ ks. alaviite 34; lisäksi Salo 2012b, 266.

³⁷ Käytän termiä *abrahamilainen* (engl. *Abrahamic*) kattoterminä juutalaisuudelle, kristinuskolle, islamille ja näistä periytyville uskonnoille, kuten bahaille.

³⁸ Merkityksessä ’sorruttaa, kukistaa’ (esim. SKVR XII2 8090:16-18).

³⁹ *Lonkauttaa* eli ’loksauttaa’ tai ’vääntää paikoiltaan’ (Avoim Kalevala 2025, Kahdestoista runo).

jumalolentoihin, jotka ovat hahmoltaan (Salo 2012a, 140) ja älyltään ihmisen kaltaisia mutta eivät kuitenkaan ihmisiä.

Toinen mahdollinen selitys tälle erolle ihmisten ja jumalolentojen välillä on, että aineistoa vääristää ihmisten esiintymisten suuri määrä ja tästä juontuva suurempi kerrallisten⁴⁰ tekijäjohdosten määrä. Kalevalainen runous ja sen pyrkimys kielellisesti rikkaaseen ilmaisuun (Salo 2012b, 277) (esimerkiksi luvussa 3.2 mainitsemani toiston kautta) tuottaakin näitä melko paljon: omassa aineistossani nähdäkseni vain *kantaja*, *tietäjä*, *imettäjä* ja *haltija* ovat muinaissuomalais-karjalaisesta näkökulmasta leksikaalistuneita: kaikki muut ovat yksittäisestä tilanteesta kumpuavia. On siis mahdollista, että jos ihmis- (444) ja jumalolentoviitteisten (291) esiintymien määrät olisivat lähempänä toisiaan, ero tekijäjohdosten suhteen olisi myös kapeampi. Olisi myös mielenkiintoista tutkia, ovatko jumalolennoista käytetyt tekijäjohdokset vakiintuneempia, vähemmän tilannekohtaisia kuin ihmisistä käytetyt – ainakin Ilmarinen-Ukon “pilvien pitäjä, hattaroiden hallitsija”-arvonimet ovat vakiintuneita (oman aineistoni ulkopuolella esimerkiksi SKVR I2 1223:9-12 ja SKVR IX4 11:7-9) – mutta tämä ei mahdu tämän tutkimuksen rajoihin.

Siinä missä jumalolennoista käytetyt tekijäjohdokset viittasivat enimmiltä osin älylliseen toimintaan, ihmisten kohdalla tilanne on päinvastainen: oman tulkintani mukaan vain kahden niistä voi katsoa viittaavan toimintaan, joka yksiselitteisesti vaatii ihmisen kaltaista älyä: *tietäjä* ja *ampuja*.

Tämän diskursiivinen tulkinta nostaa esiin erinäisiä mahdollisuuksia. On esimerkiksi mahdollista, että muinaissuomalais-karjalaiset (ja mahdollisesti ihmiset yleensäkin) mieltävät enemmän ihmisen vähemmän älyllisen toimen parissa kuin jumalolennon. Tämä itsessään tuskin olisi yllättävää: kun jumalolentoja määrittää (tässä tutkimuksessa) yli-inhimillisyys, on hyvin kuviteltavissa ihmisten yhdistävän heidät enemmän ’ylhäisiin’, vaikuttavampiin toimiin kuin arkisiin ja vähemmän vaikuttaviin.

Mutta mikäli näin, ja mikäli on samanaikaisesti totta, että ihminen yleensä mieltää ihmisen jumalolentoa enemmän agenttiiviseksi, nousee esiin nähdäkseni diskursiivisesti mielenkiintoinen lopputulos: se, että agenttiivisuuden ja ylevyyden mielikuvat eivät

⁴⁰ Kuten VISK mainitsee pykälässään § 252, erinäiset tilanteet voivat tuottaa “kerrallisen”, ei-leksikaalistuneen -*JA*-johdoksen: esimerkiksi *ohjaaja* on leksikaalistuneempi kuin vaikka kompastuneesta ihmisestä käytetty *kompastuja*.

välttämättä ole sidonnaisia, ja että tarkoiteryhmällä voidaan nähdä olevan selvästi enemmän yhtä näistä kahdesta piirteestä kuin toista.

Osittain tämän älyllisen eron eron ihmis- ja jumalolentotarkoitteisten tekijäjohtosten välillä voisi selittää myös sillä, että kalevalaisessa runoudessa jumalolennot usein esiintyvät rajatummissa rooleissa kuin ihmiset, esimerkiksi anomuksien kohteena: näin jumalolennoista käytettäisiin tekijäjohtoksia, jotka sopivat heihin nimenomaan älyllisinä toimijoina jotka kykenevät täyttämään heille osoitetut pyynnöt ja tehtävät. Mutta esimerkiksi Väinämöinen ja Ilmarinen (näistä ensimmäinen erintoten) ovat tästä hyvin merkittävä poikkeus, ja esiintyvät niin aineistossani kuin runoudessa ylipäätään kirjavissa tilanteissa ja rooleissa ja, kuten luvussa 3.3 osoitan, heistäkin käytettävät tekijäjohtokset painottuvat älylliseen toimintaan.

Kaiken kaikkiaan katson siis, että ihmistarkoitteisten tekijäjohtosten selvästi vähäisempi älyllisyys jumalolentojen vastaaviin verraten on todennäköisesti diskursiivisesti merkityksellinen piirre, vaikkakin täydeltä merkitykseltään epävarma.

Jumalolentoihin verrattuna, paljon suurempi osa ihmisviitteisistä tekijäjohtoksista viittaa naisiin: aineistostani 23% (23/99). Näitä on lähes yhtä paljon kuin miesviitteisiä: miehiin viittavia tekijäjohtoksia on aineistosta 26% (26/99). Loppujen 52% (51/99) kohdalla sukupuolta ei ole määritelty.

Naisiin viittavat tekijäjohtokset ovat kuitenkin paljon vähemmän monipuolisia kuin miesten vastaavat: siinä missä mieheen viitataan esimerkiksi *ampujana* (SKVR II 58 a):277), *valitsijana* (SKVR XV 773:45-47), *etsijänä* (SKVR I4 1085:103) ja *kolkuttajana* (SKVR VI2 4839:5), lähes jokainen naiseen viittaava tekijäjohtos liittyy äitiyteen: *kantaja*, [maidon] *antaja*, *imettäjä*; ainoat poikkeukset tähän ovat *puistaja* ja *siirtäjä*, jotka liittyvät punomiseen (SKVR II 2:61-67). Tulokseni täsmäävät sitä, mitä esimerkiksi Lotte Tarkka (1990, 238) on kirjoittanut miesten ja naisten roolien monipuolisuuden erosta kalevalaisessa runoudessa.

Näistä naisiin ja äitiyteen viittaavista tekijäjohtoksista ylivoimaisesti yleisin on *kantaja*, joka viittaa raskaudenaikaiseen lapsen “kantamiseen”⁴¹. Johdoksen yleisyys on sellainen, että on mahdollista sen olleen muinaissuomalais-karjalaisena aikana ainakin osittain

⁴¹ Kahdeksastatoista *kantajasta* yksi ei liity naisiin eikä äitiyteen, vaan mieheen ja esineen, lipun, kantamiseen (SKVR IIII 1236:1-35).

leksikaalistunutkin; mikäli näin, se olisi esimerkki sanan leksikaalisuuden asteen vähenemisestä, ei kasvamisesta, ajan myötä, sillä nykykielessä *kantaja* ei ole samassa merkityksessä lainkaan leksikaalistunut. Toisaalta on myös mahdollista sanan olevan runouteen, eikä niinkään muuhun kielenkäyttöön vakiintunut ilmaisu: jokaisessa naiseen viittaavassa *kantaja*-johdoksessa on kyse äidilleen puhuvasta pojasta (kuten Lemminkäinen (SKVR I2 718:45-49) tai Joukahainen (SKVR I1 169:80-83)), usein muodossa “oi emoni, kantajani”. On siis mahdollista, että kyseessä on poika-äiti-kohtauksiin vakiintunut ilmaisu, samaan tapaan kuin esimerkiksi *olipa kerran* on nykyään satujen alkuun vakiintunut ilmaisu, eikä esimerkki naisten äitiysroolin luonnollistumisesta⁴².

3.6 Eläinviitteiset tekijäjohdokset aineistossani

Aineistooni sisältyy 153 ehtoni täyttävää eläinesiiintymää; näistä 3 sisältävät tekijäjohdoksen; eläinesiiintymistä tekijäjohdoksia on siis 2%.

Aineistossani eläimistä käytetään tekijäjohdoksia *juoksija* (1), *kulkija* (1), *lentäjä* (1) ja *matelija* (1).

Hypoteesini piti tältä osin paikkansa: eläimistä käytetään aineistossani selvästi vähiten tekijäjohdoksia. On silmiinpistävä, että aineistooni sisältyy lähes yhtä monta elottomaan tarkoitteeseen viittaavaa tekijäjohdosesintymää kuin eläimiin viittaavaa: kahdesti kalaverkkoon viitataan “hauen saajana” (SKVR I4 1333:10-11 ja SKVR I2 972:52-53).

Mainitsen luvussa 2.1, että nähdäkseni olennainen ero *-jA*-johtimen ja *-vA*-partisiipin välillä on ensiksi mainitun agenttiivisempi sävy. Nähdäkseni eläinaineistoni tukee tätä johtopäätöstä: sillä siinä missä eläinviitteiset *-jA*-johdokset ovat harvinaisia, eläinviitteiset *-vA*-partisiipit ovat paljon yleisempiä. Tästä yksi esimerkki on SKVR XII2 6420:n säkeiden 10-21 Kanteleen soiton toisinto:

⁴² Diskurssintutkimuksessa luonnollistuminen tarkoittaa tarkoiteryhmästä käytettyjen puhetaipojen vakiintumista (Kuiri 2012, 66-67): esimerkiksi maahanmuuttajista voidaan alkaa puhua säännöllisesti passiivissa, silloinkin, kun tämä ei ole kielipollisestii tarpeen (mt., mp). Esimerkiksi tässä tapauksessa on mahdollista, että muinaissuomalais-karjalaisissa diskursseissa naisista puhuttiin tyypillisestii nimenomaan äiteinä.

(4) Ei ole sitä metässä ollut
 Kahen siiven kantavata,
 Jalan neljän juoksevata,
 Joka ei tullut kuulemahan
 Soitellessa Väinämöisen,
 --
 Eikä sitä veissa ollut
 Evän kuuen kantavata,
 Joka ei tullut kuulemahan --

Metsästysloitsussa SKVR XII2 6420 tämä ilmiö näkyy nähdäkseni vielä painottuneemmin: puhuja viittaa ensin ihmisiin *-jA*-johdoksilla, mutta eläimiin viitatessaan vaihtaa *-vA*:han:

(5) Anna saaja viljan pyytäjitten,
 Onnensa kanssa kaahaajitten,
 Mettän synkiältä syvältä,
 --
 Nelinjaloin juoksevia,
 Kahen siivin siukovia.

Nämä säkeet nähdäkseni myös tukevat toteamustani luvussa 2.1, että kuvailtavan toiminnan kesto ei yksinään erota *-jA*:ta ja *-vA*:ta: loitsija viittaa kyseisten eläinten vakituiseen liikkumatapaan, joten *juoksijoita* ja *siukojia* olisivat mahdollisia, kestokriteerillä mahdollisempiakin kuin *pyytäjä* ja *kaahaaja* (tässä käsittäkseni merkityksessä 'kaataja'), jotka viittaavat vain ammattiin. Nähdäkseni syynä on siis todennäköisesti se, että tarkoitteet ovat eläimiä⁴³ ja, kuten luvussa 1.1 mainitsen, näin ollen vähemmän agenttiivisiksi miellettyjä ja tämän myötä saavat kuvauksensa vähemmän agenttiivisen *-vA*-partisiipin *-jA*-johdoksen sijasta.

-vA:n ja *-jA*:n merkityserot eivät sinällään ole diskursiivisesti merkittäviä, mutta niiden aineistossani selvästi eroavat tarkoitteet ovat. Eläin ei ole samalla tavalla älyllinen kuin ihminen tai jumalolento, mutta on kuitenkin selvästi elollinen, tajunnallinen ja määrätietoinen

⁴³ Eron voisi myös katsoa selittyvän *-vA*-partisiippeja edeltävillä instruktiiveilla ("nelin jaloin, kahen siivin"), jotka motivoisivat *-vA*:n *-jA*:n sijasta, mutta vastalauseeksi tälle mainitsen substantiivin *jalankulkija*: instruktiivi ei ainakaan poikkeuksetta poissulje *-jA*:ta.

toimija, ja näin ollen soveltuisi *-jA*:n tarkoitteeksi tavalla, jolla esimerkiksi edellä mainittava kalaverkko ei, mutta tästä huolimatta, aineistoni perusteella muinaissuomalais-karjalaiset kuvasivat eläinten toimintaa paljon useammin *-vA*-partisiipeilla kuin *-jA*-johdoksilla. Kyseessä on nähdäkseni siis varsin selvä luonnollistuminen.

Eläinviitteiset *-jA*-johdokset ovat myös kuvaamiensa toimien puolesta erittäin rajoittuneita: niistä jokainen liittyy (kullekin viitattavana olevalle eläimelle ominaiseen) liikkumiseen. Tämä nähdäkseni selittyy melko yksinkertaisesti: kun muinaissuomalais-karjalaisten kohtaamiset villieläinten kanssa rajoittuivat joko metsästisyhteyksiin tai sattumiin, on ymmärrettävää, että mielikuvat villieläimistä liittyivät erintoten siihen toimintaan, jonka parissa nämä yleisimmin nähtiin: liikkeeseen.

Huolimatta siis siitä, että iso valtaosa eläinaineistostani on tarustollisesta yhteydestä, jossa eläin voisi esiintyä (ja joskus esiintyykin, kuten esimerkiksi joskus Lemminkäisen virressä (Salo 2012b, 201)) inhimillisen älyllisenä, eläinaineistoni tekijäjohdokset eivät sisällä mitään toimintaa, jota voisi kutsua erityisen älylliseksi: tämä on selvä ero ihmisviiteisiin tekijäjohdoksiin nähden, ja vielä suurempi jumalolentojen vastaaviin. Tämäkin piirre nähdäkseni heijastaa aineistoni mielikuvaa eläimistä epäagentiivisina.

4 Lopuksi

Tässä tutkimuksessa olen muoto-opin, historiallisen diskurssintutkimuksen ja folkloristiikan keinoin tutkinut *-jA*-johdosten yleisyyttä ja piirteitä jumalolennoista, ihmisistä ja eläimistä puhuttaessa muinaissuomalais-karjalaisessa kalevalaisessa runoudessa. Tutkimukseni osoittaa, että näiden kolmen tarkoiteryhmän välillä on tämän suhteen selviä eroja: niitä käytetään selvästi eniten ihmisistä, toiseksi eniten jumalolennoista ja hyvin vähän eläimistä. Eri tarkoiteryhmistä käytetyt tekijäjohdokset ovat myös piirteiltään erilaisia: jumalolennoista ne ovat yleensä älylliseen toimintaan viittaavia, ihmisistä päinvastoin ja eläimistä ne viittaavat vain liikkumiseen. Jumalolentojen ja ihmisten kohdalla ilmeni myös selvä sukupuoliero tekijäjohdosten käytössä: tekijäjohdoksia käytetään jumalolentojen kohdalla lähes vain miehistä, ja ihmisten kohdalla miehistä käytetyt tekijäjohdokset ovat kuvaamiltaan toimilta paljon monipuolisempia kuin naisten vastaavat, jotka viittaavat lähinnä äitiyteen.

Kuten selitän luvussa 3.2, aineiston luonne mitallisena runoutena tuo aineiston valikointiin ja tulkintaan omat haasteensa, mutta nämä uskon ratkaisseeni samassa luvussa erittelemieni perusteiden mukaan; nekin tapaukset, joiden kohdalla katson olevan tulkinnanvaraisuutta, ovat niin harvalukuiset, ettei niiden tulkitseminen toisin muuttaisi tutkimukseni tuloksia. Nähdäkseni aineistoni on myös riittävän laaja tekemieni tulkintojen tekemiseen: yhteensä 120 toisintoa ja 888 esiintymää.

Tutkimukseltani kuitenkin merkittävällä tavalla uupuu laajempi, muiden vastaavien tutkimusten muodostama yhteys johon sen voisi sijoittaa. Tiedossani ei esimerkiksi ole vastaavanlaisia tutkimuksia *-jA*-johdosten käytöstä eri tarkoiteryhmistä puhuttaessa, eikä kalevalaisen runouden diskursiivisesta erittelystä. Tämä ei tietenkään tee tutkimukseni tuloksista vähemmän tosia, mutta haitanee niiden tulkintamahdollisuuksia. Tutkimukseni toinen olennainen puute on sama, joka pätenee valtaosaan luonteltaan määrällisistä tutkimuksista: aineiston niukkuus suhteessa olemassaolevan materiaalin määrään. Vaikka katsonkin 120:n toisinnon olevan riittävä määrä niitä johtopäätöksiä varten, joita tässä tutkimuksessa teen, tulee huomata, että tämä on vain pieni murto-osa SKVR:n kalevalaisesta runoudesta: pelkästä Iso tammi-aihelmasta on SKVR:n tietokannassa 287 toisintoa (SKVR tietokanta, 2025). Kolmas merkittävä puute on, etten tässä tutkimuksessa lajittele aineistoani iän perusteella, vaikka se onkin nähtävästi useilta eri vuosisadoilta: tulokseni muinaissuomalais-karjalaisista diskursseista onkin siis ymmärrettävä pelkistyksiksi ja suurpiirteisiksi.

Tämän tutkielman aiheiden jatkotutkimuksiin on paljon eri mahdollisuuksia, nähdäkseni ennen kaikkea historiallisen diskurssitutkimuksen soveltamiseen kalevalaisen runouden yhteydessä. Aikalaiskirjoituksista se onkin tällä hetkellä yksi harvoista tavoista selvittää muinaissuomalais-karjalaisten henkistä elämää – ja kuten Unto Salo on todennut, täyttä menneisyyskuvaa ei voi muodostaa ottamatta tätä, aineettomia elinoloja, huomioon (Salo 2012a, 11).

Olisi myös mielenkiintoista tutkia *-jA*-johdosten vastaavaa käyttöä nyky-yhteiskunnassa – oma käsitykseni on, että ihmisistäkin käytetyt tekijäjohdokset ovat nykyään paljon harvinaisempia kuin 14% esiintymistä. Erityisesti suotavaa olisi myös, että yksijumalaiset uskonnolliset yhteydet olisivat osa tutkimusta: kuten luvussa 3.4 annan ymmärtää, olisi mielenkiintoista nähdä menevätkö yksijumalaiset, abrahamilaisesta Jumalasta käytetyt *-jA*-

johdokset yksiin niiden tulosten kanssa, jotka sain omasta monijumalaisesta aineistostani. Lisätutkimuksella voitaisiin siis selvittää näiden kahden maailmankuvan eroja ja yhtäläisyyksiä.

Kolmas merkittävä jatkotutkimuksen väylä on tulosteni luvuissa 3.3 ja 3.4 paljastaman selvän sukupuolieron lisätutkimus. Tähän tarvittaneen myös sukupuolentutkimuksen näkökulmia: kielitiede ei yksinään kykene täysin erittelemään kyseistä aihetta. Toiveeni, kuten johdannosta alkaen mainitsen, onkin, että tästä tutkimuksesta on hyötyä usealle tieteenalalle.

Tutkimuskirjallisuus

Antonello, Elio 2013. *The myths of the bear*. DOI: <https://doi.org/10.48550/arxiv.1305.0367>

Avoim Kalevala: *lonkahuttaja*-sanaselitys. [Verkkajulkaisu.] Viitattu 12.10.2025. Saatavilla: <http://kalevala.finlit.fi/items/show/28>

Assman, Jan 2014. Monotheism and polytheism – *Religions of the ancient world: a guide*. Toim. Sarah Iles Johnson. Harvard University Press, Cambridge.

Brinton, Laurel J., 1996. Pragmatic markers in english: grammaticalization and discourse functions. *Topics in english linguistics 19*. De Gruyter Mouton, Berlin, New York.

Brinton, Laurel J., 2001. Historical discourse analysis – *The handbook of discourse analysis*. Toim. Heidi E. Hamilton, Deborah Schiffrin, Deborah Tannen. Blackwell Publishers Ltd., Malden.

Brinton, Laurel J., 2015. Historical discourse analysis – *The handbook of discourse analysis*. John Wiley & Sons, Hoboken.

Brinton, Laurel J., 2005. Historical discourse analysis – *The handbook of discourse analysis*. Toim. Heidi E. Hamilton, Deborah Schiffrin, Deborah Tannen. Blackwell Publishers Ltd., Malden.

Friedman, Richard 2015. The two revolutions – *The hebrew bible*. Viitattu 15.8.2025. Saatavilla: <https://youtu.be/3c7YdJ9oOM4>

Frog, 2019. *The finnic tetrameter – a creolization of poetic form?* *Studia Metrica et Poetica*, 6:1. DOI: <https://doi.org/10.12697/smp.2019.6.1.02>

Frog, 2021. *Calling people gods: theonyms as bynames in medieval Finland and Karelia* *Onoma*, 55. DOI: <https://doi.org/10.34158/ONOMA.55/2020/3>

Frog, Stepanova, Eila 2022. *Poster 5: Ritual Specialists*. Pre-Print Papers of the 18th International Saga Conference: Sagas and the Circum-Baltic Arena, Helsinki and Tallinn, 7–14 August 2022.

Gnuse, Karl 1997. *No other gods: emergent monotheism in Israel*. Sheffield Academic Press, Sheffield.

Haavio, Martti 1950. *Väinämöinen: Suomalaisten runojen keskushahmo*. WSOY, Helsinki.

Haavio, Martti, 1992. *Runottaren vaunut*. Teoksessa *Esseitä kansanrunoudesta*. SKS, Helsinki.

Harva, Uno 1948. *Suomalaisten muinaisusko*. WSOY, Porvoo.

Heikkinen, Vesa – Voutilainen, Eero – Lauerma, Petri – Tiililä, Ulla – Lounela, Mikko, 2015. *Genreanalyysi: tekstilajitutkimuksen käsikirja*. Gaudeamus, Helsinki.

Jucker, Andreas H, 1995. *Opening Windows on Texts and Discourses of the Past*. Ensimmäinen painos. John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

Jucker, Andreas H. - Taavitsainen, Irma, 2010. *Historical pragmatics*. Ensimmäinen painos. De Gruyter Mouton, New York.

Korhonen, Mikko 1981. *Johdatus lapin kielen historiaan*. SKS, Helsinki.

Kuiri, Kaija 2012. *Johdatus semantiikkaan*. Finn Lectura, Helsinki.

Kuusi, Matti 1949. *Sampo-eepos: typologinen analyysi*. Suomalais-ugrilainen seura, Helsinki.

Krohn, Kaarle 1918. *Kaleva und seine sippe*. Kustannuspaikka tuntematon.

Krohn, Kaarle 1932. *Kalevalan kertomarunojen opas*. SKS, Helsinki.

Nummila, Kirsi-Maria 2011. *Tekijännimet Mikael Agricolan teosten kielessä: henkilötarkoitteisten johdosten merkitykset, funktiot ja rakenteet*. Turun yliopisto, Turku.

Salo, Unto 1997. *Ukko ukkosen jumala: muinaissuomalaisten ukkosenjumala ja hänen indoeurooppalainen sukunsa*. Toim. Kyösti Julku. Teoksessa *Itämerensuomi – eurooppalainen maa*. Atena, Jyväskylä.

Salo, Unto 2012. *Kalevalaiset myytit ja uskomukset arkeologian, kielihistorian ja kulttuurihistorian näkökulmasta. I, Olevaisuus ja sen valtiut: muinaissuomalaisten maailmanymmärrys*. Amanita, Somerniemi.

Salo, Unto 2012. *Kalevalaiset myytit ja uskomukset arkeologian, kielihistorian ja kulttuurihistorian näkökulmasta. II, Luonto ja kulttuuri: muinaissuomalaisten elämänyymmärrys*. Amanita, Somerniemi.

Salo, Unto 2012. *Kalevalaiset myytit ja uskomukset arkeologian, kielihistorian ja kulttuurihistorian näkökulmasta. III, Tuoni, Pohjola, taivas: arkeologian ja kalevalaisten runojen tuonelat*. Amanita, Somerniemi.

Sealey, Alison 2018. *Animals, animacy and anthropocentrism*. International journal of language and culture, 5:2. DOI: [10.1075/ijolc.00008.sea](https://doi.org/10.1075/ijolc.00008.sea)

Solin, Anna 2001. *Tracing texts. Intertextuality in environmental discourse*. Helsingin yliopiston englannin kielen laitos, Helsinki.

Sorlin, Sandrine – Gardelle, Laure 2018. *Anthropocentrism, egocentrism and the notion of animacy hierarchy*. International journal of language and culture, 5:2. DOI: <https://doi.org/10.1075/ijolc.00004.gar>

Suomen etymologinen sanakirja 12.10.2025: seppä. [Verkkosanakirja]. Saatavilla: https://kaino.kotus.fi/ses/?p=article&etym_id=ETYM_c53885fa93f2daf879c986e41450d7b8&word=sepp%C3%A4

Tarkka, Lotte 1990. *Tuonpuoleiset, tämänilmanen ja sukupuoli: raja vienankarjalaisessa kansanrunoudessa*. Toim. Aili, Nenola – Senni, Timonen. Teoksessa *Louhen sanat: kirjoituksia kansanperinteen naisista*. SKS, Helsinki.

Tieteen termipankki 30.7.2025: Kielitiede: agenttiivisuus. [Verkkosanakirja.] Saatavilla: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:agenttiivisuus>

Tieteen termipankki 12.10.2025: Kielitiede: alkusointu. [Verkkosanakirja]. Saatavilla: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:alkusointu>

Tieteen termipankki 12.10.2025: Kielitiede: nominaalilauseke. [Verkkosanakirja.] Saatavilla: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:nominaalilauseke>

VISK = Hakulinen, Auli – Vilkuna, Maria – Korhonen, Riitta – Koivisto, Vesa – Heinonen, Tarja Riitta – Alho, Irja 2004. *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. [Verkkoversio.] Viitattu 21.8.2025. Saatavilla: <https://kaino.kotus.fi/visk/etusivu.php>

Wikipedia 2025. *Suomalaisten muinaiset jumalat*. Viitattu 12.10.2025. Saatavilla: https://fi.wikipedia.org/wiki/Suomalaisten_muinaiset_jumalat

Liitteet

Liite 1. Jumalolentoesiintymissä käytetyt aiheet, toisinnot ja säkeet

Kateita ja noitia vastaan

SKVR VII4 loitsut 1571:18-43, 46, 48-51, 53-55, 58-63, 75-79 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-037020>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I4 973:62-70 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-003396>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII3 loitsut 120:1-68 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-035497>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR XIII 3579:1-47 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-066196>) – 5 esiintymää – 1 tekijäjohdos (puhuja, haastaja)

SKVR I4 490:1-32 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-002875>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Tuonelassa käynti

SKVR II 364:5-19, 26-28, 31-33, 40-43, 45, 48-54 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000434>) – 7 esiintymää – 1 tekijäjohdos (valehtelija, sanoja)

SKVR II 380:1-31, 33-44, 46-54 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000452>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR II 352:3-39 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000416>) – 7 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kehrääjä, kutoja)

SKVR II 370 a):3, 9-10, 12-14, 21, 26-27, 36, 38, 43, 93-94 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000441>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I2 705:158-165, 169-173, 177 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000835>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Metsälle lähtiessä

SKVR VII5 loitsut 3233:1-5, 7-40 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-038682>) – 8 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII5 loitsut 3271:1-29, 52-60 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-038720>) – 7 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VI2 4818:1-54, 57-62, 64-113, 115-154 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027281>) – 11 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I4 2461:1-19 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-004976>) – 3 esiintymää – 1 tekijäjohdos (pitäjä, hallitsija)

SKVR VI2 4856:1-12 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027320>) – 4 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Tautien synty

SKVR VII4 loitsut 2035:1-16, 20-32 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-037484>) – 14 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR XII2 5418:1-7, 13-25 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-068066>) – 12 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR XII2 5419:1-18, 28-39 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-068067>) – 10 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (luistaja, ottaja)

SKVR VI2 4020:2-8, 13-15 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-026485>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII4 loitsut 2037:1-10, 12-21 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-037486>) – 13 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Sammon taonta

SKVR II 58:134-177 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000069>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 457:116-134 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000544>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 83 a):100-176 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000103>) – 16 esiintymää – 3 tekijäjohdosta
 (takoja, katsoja x2)
 SKVR II 518:1-35, 40-44 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000613>) – 6 esiintymää – 1 tekijäjohdos
 (takoja)
 SKVR II 97:79-93, 96-105, 108-193 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000123>) – 48 esiintymää – 5
 tekijäjohdosta (takoja x3, valehtelija, olija, kääntelijä)

Säm্পsä Pellervoinen

SKVR VII3 loitsut 282:1-29, 32-34 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-035667>) – 3 esiintymää – 0
 tekijäjohdosta
 SKVR VII 3537:1-14 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-026002>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR I2 1105:100-108 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-001284>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR IV3 4029:1, 3-19, 21-41, 43-79 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-015698>) – 9 esiintymää – 1
 tekijäjohdos (kutsuja, vedättäjä)
 SKVR VII4 loitsut 2735:1-21, 23-26, 28-30, 33-52 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-038184>) – 3
 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kuuttaret kutojina

SKVR VII1 219:1-20 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030722>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR III2 1418:25-34 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-008444>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR III2 1970:34-41 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-008996>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR III1 564:30-36 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-007584>) – 3 esiintymää – 1 tekijäjohdos
 (herkyttäjä)
 SKVR III2 1977:30-36 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-009003>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kilpalaulanta

SKVR II 156:1-35, 37-83 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000188>) – 14 esiintymää – 2 tekijäjohdosta
 (tutisija x2)
 SKVR II 165:23-103 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000201>) – 12 esiintymää – 1 tekijäjohdos
 (laulaja)
 SKVR IV3 4146:3-47 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-015815>) – 4 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 185:1-64, 67-75, 79-103 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000225>) – 8 esiintymää – 1
 tekijäjohdos (laulaja)

SKVR VIII 157:1-66 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030653>) – 8 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Liite 2. Ihmisesiintymissä käytetyt aiheet, toisinnot ja säkeet

Kilpalaulanta

SKVR II 2:1-39, 41-45, 50-67 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000002>) – 15 esiintymää – 1 tekijäjohdos (puistaja, siirtäjä)

SKVR II 169:1-42, 45-59, 65-97 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000205>) – 19 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kantaja)

SKVR II 182:1-88 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000220>) – 15 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR II 200:27-89, 93-103, 113-157 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000242>) – 16 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kantaja)

SKVR XIII 10:1-13 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062577>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kalervo ja Untamo

SKVR XV 773:1-50 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-088678>) – 20 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (hoitaja x2, valitsija x2)

SKVR III 708:1-33, 37-42, 46-48 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-007728>) – 18 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR V3 60 a:11-50 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-020706>) – 18 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR III3 3858:1-9, 13-17 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-010888>) – 7 esiintymää – 1 tekijäjohdos (katsoja)

SKVR II 175b):1-8 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-005618>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Lemminkäisen virsi

SKVR XIII 107:1-82 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062676>) – 21 esiintymää – 4 tekijäjohdosta (riisuja x2, alentaja x2, lonkauttaja x2)

SKVR VIII 785:1-31 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031328>) – 6 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kantaja, antaja, imettäjä)

SKVR I2 718:42-150, 162-181 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000848>) – 18 esiintymää – 4 tekijäjohdosta (kantaja x4)

SKVR II 220 b):50-254 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-005677>) – 48 esiintymää – 5 tekijäjohdosta (kantaja x3, saaja x2)

SKVR VIII 766:1-59 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031303>) – 11 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kantaja, imettäjä, antaja)

SKVR I2 708:1-18 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000838>) – 5 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kantaja)

Saaren neidot

SKVR III1 1236:12-35 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-008261>) – 9 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kantaja, lipun)

SKVR I2 972:26-37, 41-42, 44-46, 50-93 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-001143>) – 14 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kantaja)

SKVR I2 834:242-306 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000992>) – 15 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kantaja x2)

SKVR I2 767:102-114, 118-121, 125-139 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000910>) – 11 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kantaja x2)

SKVR I2 774:360-373, 375-415 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000917>) – 14 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (olija, kävijä, haltija)

Sammon ryöstö

SKVR VIII 686 a:33-86 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031219>) – 8 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I1 58 a):202-220, 222-228, 230-338 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000070>) – 6 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (ampuja x2)

SKVR VIII 387:1-27 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030895>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I1 4:201-260 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000005>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VIII 680:115-130, 133-137, 139-272, 275-276 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031212>) – 14 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Metsälle lähtiessä

SKVR VI2 4827:1-7, 10-29, 31-35 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027290>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I4 1085:1-117 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-003518>) – 16 esiintymää – 4 tekijäjohdosta (ampuja, tietäjä, etsijä, ottaja, pyytäjä)

SKVR VII5 loitsut 3282:1-30 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-038731>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VI2 4839:1-11 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027303>) – 4 esiintymää – 1 tekijäjohdos (kolkuttaja)

SKVR VI2 4822:1-56 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027285>) – 7 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (kävijä, kolkuttaja, pyytäjä, kaataja)

Kanteleen synty

SKVR VIII 547 b:1-28 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031068>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I1 614:1-64, 90-109 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000727>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I1 641:8-130 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000758>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR XIII1 319:47-88 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-071830>) – 9 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I1 304:87-112, 116-123, 126-162 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000363>) – 4 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Polvenhaava

SKVR I4 2149#1:1-45 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-004644>) – 9 esiintymää – 8 tekijäjohdosta (tukkija x7, tuntija x7, sulkija x5)

SKVR I1 298 b):1-54, 57-60 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000357>) – 16 esiintymää – 10 tekijäjohdosta (tietäjä x5, tukkija x5, salpaaja x5)

SKVR XII2 8090:1-42 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-070855>) – 5 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (tukkija x2, sortaja x2)

SKVR XIII1 31:1-37 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062598>) – 5 esiintymää – 3 tekijäjohdosta (tukkija x3, sortaja x3)

SKVR XIII1 60:1-16 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062627>) – 3 esiintymää – 2 tekijäjohdosta (tukkija x2, katsoja)

Liite 3. Elänesiintymissä käytetyt aiheet, tosinnot ja säkeet

Kanteleen soitto

SKVR XIII 82:1-24 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062651>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 583:171-193 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000693>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR XV 726:13-24 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-088630>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 612:138-157 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000725>) 7 esiintymää – 2 tekijäjohdosta
 (kulkija, juoksija, lentäjä)
 SKVR V3 36:73-103 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-020671>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kanteleen synty

SKVR VII 22:1-14 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-022447>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR I4 2160:7-61, 97-103 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-004655>) – 5 esiintymää – 1 tekijäjohdos
 (matelija)
 SKVR VIII 549:5-17, 19-20 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031072>) – 3 esiintymää – 0
 tekijäjohdosta
 SKVR VIII 545:1-24 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031064>) – 4 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR VIII 610:12-15 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031139>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kilpalaulanta

SKVR VIII 149:1-85 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030645>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 188:1-20 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000230>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR VIII 185:45-101 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030687>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 189:1-103 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000231>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR VIII 200:1-7 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030703>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kalevanpojan kosto

SKVR IV1 192:15-22 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-011861>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR V1 324:31-47 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-016806>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR III2 1291:95-141 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-008316>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR IV1 533:43, 45-64 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-012202>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta
 SKVR II 237:73-100 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-005697>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Nuotalla

SKVR XII2 6709:1-27 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-069390>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII5 loitsut 3674:1-55 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-039123>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I4 1333:1-15 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-003781>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Metsälle lähtiessä

SKVR XII2 6420:1-7 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-069074>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII5 Metsäs. 351:1-35 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-041059>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR V2 2698:1-29 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-020618>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII5 loitsut 3231:1-13 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-038680>) – 4 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VI2 4853:1-13 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-027317>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Lemminkäisen virsi

SKVR XIII1 103:1-110 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-062672>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VIII1 802:1-49 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031346>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I2 757 a):1-224 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000892>) – 12 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR I2 801:1-79 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000951>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR II 179:1-32, 34-36, 49, 53, 56-57, 59-61, 74-76, 80-82, 85-88, 98-117

(<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-005624>) – 6 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Sammon ryöstö

SKVR II 19:90-102 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000023>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VII1 95:1-4 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-022520>) – 3 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VIII1 675:40-189 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-031207>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR VIII1 387:1-27 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-030895>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR II 647:136-270 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-000766>) – 5 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

Kalervo ja Untamo

SKVR XV 754:7-117 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-088658>) – 2 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

SKVR III1 322:7-150, 152-179 (<http://urn.fi/urn:nbn:fi:sks-kvr-007340>) – 7 esiintymää – 0 tekijäjohdosta

